

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: P/f Sosialurin ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirakstjóri: Krisjan Dahl
Bláðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

oddagrein

Shoah

SJÓNVARPIÐ skal hava tøkki fyrri, at føroyingar eisini fingi høvi til at síggja sendiröðina Shoah. Her fingi vit í Føroyum eisini at síggja ta ræðuliga søguna um týningina av 6 mill. jøðum fyrri bert gott 40 árum síðan. Umframt tað reint søguliga um tann ágang, sum jøðum hevur verið fyrri, fingi vit at hoyra um úrslitið, tá hatir og vanvirðing verður sett í hásæti. Hetta var fyrbils endin av jødagagstran gjøgnum mong hundrad ár, tá jøðar hava verið gjørdir til syndabukkar fyrri líkt og ólíkt.

VIT KUNNU uttan at lúgva siga, at jødahatur hevur ongantið funnið hjá okkum. Men hetta prógvar tó ikki at vit eru betur enn onnur, tá vit ongantið hava havt jøðar her á landi. Men vit skulu ikki longur bertur enn til Danmarkar fyrri at finna figgindaskap móti jøðum, enn tá frá »penum« kredsum. Tað í dag høgt virða borgarliga blaðið »Jyllandsposten« skrivaði 15. november 1938, aftaná krystnáttna, tá sagnagotur g onnur ogn hjá jøðum í Týsklandi, vóru lögð í oyði m.a., at teir væl skiltu, at týskarar ikki kundu torga jøðar við teirri grundgeving at »det er påfaldende mange jøder, som på en lidet tiltalende måde er blevet forgrundsfigurer i svindelfæfæer...« Og blaðið skilti væl, at týskarar vildu sleppa av við teirra jøðar. Tá ánaði Jyllandsposten ikki, hvør endin fór at bliva. Men »forståels« av hesum slagnum gjørdi tað í hvussu er lættari hjá týskarum at fremja sítt »Endlös-ung«.

NÚ UMTALADI Shoah bert sjálva týningina av jøðum, og tiskil ikki allar hinar brotsgerðirnar, sum nazistarnir framdu. Heldur ikki varð greitt frá søguni undan Shoah. Og hendan søgan er á sín hátt nærum eins óhugnalig.

HON BYRJADI í sínum einfeldi við, at í 1919 var ein maður, sum æt Adolf Hitler, sum hevði avgjort at fara upp í politikk. Hetta førði hann inn í tann týska Arbeidaraflokkinn. Her byrjaði

hann skjótt at gera so nógv um seg, at oddamenninir í flokkinum hildu hann vera og óargaligan og teir talaðu at. Men Hitler bjóðaði sær til at leggja frá sær í stundini, um tað var tað teir ynsktu. Og tá hevði Hitler vunnið spælið. Vist briggjaði floksleiðslan seg ikki um mátan hjá Hitler, men hann útvegaði flokkinum undirtøku og arbeidði ókeypis fyrri flokkinn. Hetta var fyrsta ferð at bakkað varð fyrri Hitler, men tíverri ikki seinastu ferð. Næstu ferð, tá Hitler skipaði sína fyrstu stjórn. Tá vóru nazistarnir í minniluta, men eftir bert fáum vikum hevði Hitler alt valdið, tí hann »skuldi bjarga Týskalandi undan kommunismuni«. Seinni legði Hitler fleiri og fleiri lond undir seg. Søgumenn eru samdir um, at tað hevði ikki veri minsti trupulleiki at steðga Hitler og gjørt hann óskaðiligan. Men Bretland bakkaði og Frakland bakkaði, tí nú skuldi Týskland »bjarga Europa undan kommunismuni«. Tá Hitler endiliga fekk móttøðu, tá hann legði á Polen 1. september 1939, kundi tað eins væl verið ov seint.

NÚ VITA vit, at Hitler hataði ikt bert jøðar. Hann hataði Sovjet-samveldið, russarar og onnur slavisk fólkaslag, kommunistar og sosialdemokratir. Og allir hesir bólkar fingi eisini at kenna sviðan av tí syndabukkapolitikki sum Hitler stóð fyrri.

SØGAN um Shoah byrjaði tiskil í 1919, tá bakkað var fyrstu ferð fyrri Hitler. Og so kunnu vit tjakast um, hvør ið hevur størstu skuld: Teir sum framdu Shoah ella teir sum við síni áhaldandi bakking gjørdi Shoah møguligt.

LÆRAN av Shoah skuldi verið tann, at slíkt sum elvdi til Shoah ikki fær fótin fyrri seg aftur. Men her eru menniskju, og vit hava sæð søguna endurtaka seg fleiri ferðir.

MEN TAÐ serliga við Shoah er at hetta varð framt av eini stjórn sum upprunaliga var demokratiskt vald. Hetta skuldi givið nakkað at hugsa um! Og skuldi eisini fingið allar flokkar í Føroyum at berjast sum úlvur á skóg móti øllum sum kundi borið brá av tí, sum førði til Shoah. Tað er kanska meira til av tí enn vit halda!

Liberalur borgarligur politikkur

Tá ið Páll Vang, fyrrverandi landsstýrismaður hjá fólkaflakkinum, stillaði upp til seinasta kommunuval á Tvøroyri, hevði hann sjálvandi eina skrá, sum skuldi visa reinan borgarligan politikk. Ein borgarligan politikk, sum fólkaflakkin vildi fremja, um hann fekk ávirkan. Sjálvur trúði Páll ikki uppá, at hetta fór at hepnast, tí kundi hann ekkaleysur kunngerá ein politikk, sum ikki er gjørligur at fremja, uttan at tað vildi fingið avleiðingar fyrri tað timalønta fólkið á Tvøroyri.

Páll hevði ongantið roknað við at hansara atkvøða skuldi bliva tann avgerandi í stóðutakanini í býráðnum, men so bleiv. Um hann hevði varnast, so hevði hann ikki kunngjørt eina valskrá, sum nærum í hvørjari avgerð býráðsins verður brotin. Ikki av hinum samgongufeløgnum, men av fólkaflakkinum.

Punkt 1 í valskrá Páll Vang's: Tvøroyrar býráð skal sleppa sær bertur úr øllum vinnuligum tiltøkum.

Flakavirkið skal verða stýrt og rikið av stjórn-uttan innblandan.

Hetta eru bert tvey av teimum mongu punktum, sum sett blivu upp áðrenn valið.

Ofta etur hundur tað, hann havnar og ketta, tað hon spyr.

Tað fyrsta, sum hesin borgarligi liberali politikari gjørdi tá hann við sínari atkvøðu bleiv avgerandi, var at velja seg sjálfan til reiðara á Suðuroyingi.

Sjálvandi var tað gott at fáa ein figgarfrøðing, sum hann sigur seg vera, til reiðara.

Men hetta bleiv sjálvandi gjørt fyrri lön, fólkaflaksmenn gera einki uttan teir fáa lön.

Uttan iva varð avgerðin um at vera við í tí stýri, sum er undir leiðslu av javnaðarflokkinum, tikin av teimum norðanfjórðs, og ikki er at ivast í tí, at her skal bara latast standa

til, á sama hátt, sum tá ið sami maður sat sum landsstýrismaður fyrri fólkaflakkin. Har sambært gerðabókini hjá Føroya Landsstýri verður sagt frá, at Páll Vang verður valdur varaløgmaður, men at lögmannsins málseikir verða í fráveru lögmanns røktar av Eilifi Samuelson.

Bert var hann varaløgmaður av navni, men ikki av gavni.

Sama tykist at vera her. Hann er t.d. formaður í teknisku nevnd, men avgerðir um arbeidssfolk og lögongdsetan av arbeidvi verða gjørdar av býráðsformanninum.

Ein lögborrgarligur politikkur, ein lögborrgarligur politikkur í heila tikið. Tað næsta borgarliga tiltakið, um eg so má kalla tað, var at tá ið aðalfundurin varð hildin í Suðuroyingi, tí báti, sum hesin maður er reiðari á, tá setir Páll Vang, áðrenn stjórnarval fram ultimatum: Verður ikki øll stjórnin afturvald, so leggi eg frá mær sum stjórn og reiðari.

Sjálvandi vildu teir, sum sótu við meirilutanum, ikki akta harraboð.

sum sótu við meirilutanum ikki akta harraboð.

Lat meg loypa nakað, tí nóg verður at triva í sum frá liður. Fyri trimum mánaðum síðani bleiv Fleyr, sum býráði er eigari í, og sum tjóðveldismaðurin Hermund Mikkelsen er reiðari fyrri, lýstur til tvingussølu, einki hendi í málinum, men bráðliga vaknar onkur og 10 tímar áðrenn skipið skal seljast, verða skrivað bræv út frá einum afturlatnum býráðsfundi, hvør skuldi trúð, at fundar vóru hildin fyrri læstum hurðum, men tað er eisini hent.

Her var gloynt at alt skuldi viðgerast fyrri opnum teppi.

Á hesum fundi verður skotið upp at skrivast skuldi til feløgini sum vóru á Tvøroyri, tó verður Fylking og Fiskepigerens Fagforening hildin uttan fyrri.

Skrivað bleiv til Rankan, Suðuroying og til Tvøroyrar Flakavirkið har sagt verður frá, at Tvøroyrar býráð er sinnað at stuðla keypið av Fleyr.

Hetta uppskotið umat keypa Fleyr kemur frá Páll Vang og bjóðast skuldu 8 milliónir.

Hetta er sami aður sum skuldi sleppa býráðnum bertur úr øllum vinnuligum tiltøkum.

At hann setir hetta uppskotið fram hevur eina aðra søgu, sum eg vil vanda aftur til eina aðru ferð, tí hon er sera áhuga-verd.

Eftir uppskotið frá Páll

Vang skal Tvøroyrar kommunu seta 8 milliónir í skipið, men hetta visir seg at vera ov lítið, tí Føroya Banki sigur seg hava keypara sum vil geva meira.

Feløgini fingi nakrar fáar tímar at umráða seg í, og við tað at ongar upplýsingar fylgdu við, var tað ógjørligt at takastøðu. Avgerðin bleiv so, at Tvøroyrar býráð saman við Tvøroyrar Flakavirki skuldi keypa báti, og at Heri Mortensen stjórn á Tvøroyrar Flakavirki skuldi fara norður umboðandi keypararnar.

Meðan sølan stóð uppá, var býráðið saman tí eykafund fyrri læstum hurðum og úrslitið bleiv so at býráðið og Flakavirki bjóðaði 11,1 millión fyrri Fleyr.

Hetta bleiv gjørt eftir tilmáli frá figgarfrøðinginum hjá fólkaflakkinum, hann sum skuldi lætta um hjá borgarunum á Tvøroyri...

Og hví bleiv tað gjørt, ikki fyrri at keypa skipið, men fyrri at hjálpa Føroya Banka úr teirri støðu teir vóru komnir í av Fleyr.

Skattgjaldarin á Tvøroyri skal tó gjalda fyrri feilinvesteringar hjá Fleyr og Føroya Banka.

Áhugin hjá Fólkaflakkinum var meira at tryggja Føroya Banka enn at tryggja kommununa.

Somuleiðis er at gera vart við, at sambært iðtøku í Tvøroyrar Flakavirki, kann einki keyp og eingin søla fara fram uttan aðalfundarvitøku.

Hetta mál um partapening í Fleyr hevur ikki verið fyrri á aðalfundinum. So her má sigast »Løven er ærlig, men hold den besværlig«.

Tað er uttan iva rætt sum Pauli Ellefsen sigur í blaðgrein í Dimmalætting 6. mars 1982.

Eingin trýstir Páll Vang til at hækka útreiðslurnar.

Sverre Midjord

1,7 mill. kr. í avlopi

Fuglafjarðar Kommununa hevði í fjør eitt avlop á rakstraroknskapinum uppá stivliga 1,7 mill. kr. Størsta útreiðslan á roknskapinum, sum er uppá 21 milliónir, er til rentur og kurstap. Hetta er til-

samans hálv áttanda millión. Av teimum 23 millióna stóra láni, sum kommunan tók í samband við m.a. skúlabýgging á Kambsdali, gerð av høvuðsvegi gjøgnum bygðina, vatnveiting og havnarbýgging frá donskum kredittfelag, hevði kommunan eitt kurstapstlán uppá 3,3 milliónir.